

10 november 2017

Sveriges Regering
Sveriges Riksdag
EU-kommissionen
Europaparlamentet
Europeiska Regionkommittén
Sveriges Kommuner och Landsting

Europaforum Norra Sveriges synpunkter på EU:s framtidsdiskussion

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvara ta norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

Europaforum Norra Sverige välkomnar EU-kommissionens framtidsdiskussion

Europaforum Norra Sverige välkomnar EU-kommissionens Vitbok om EU:s framtid och efterföljande fem reflektionspapper, men saknar i dem i mångt och mycket det regionala perspektivet. Den sjunde sammanhållningsrapporten med regional utveckling i fokus bidrar därför till ett mer samlat diskussionsunderlag om EU:s möjliga vägval för framtiden.

Europaforum vill ge EU-kommissionen en eloge för att ha valt att ha en öppen diskussion som angreppssättet för att ta tag i de stora framtidsfrågorna för EU. Regionerna har en stor roll att spela för att föra debatten vidare, vilket också underströks av EU-kommissionens ordförande, Jean-Claude Juncker, i sitt State of the Union tal. Men det förutsätter att regionerna förblir en erkänd part i EU:s utvecklingsarbete.

EU har genomgått många kriser och står inför fortsatta stora utmaningar. Det är i realiteten regionerna som i hög grad i vardagen har att hantera de utmaningarna. Regionerna utgör därmed ett politiskt företräderskap även för EU till lokalsamhället och medborgarna. Den regionala nivån har att i många delar genomföra, men också kunna förklara, EU:s politik. På andra hållet är regionerna med sina politiska företrädare medborgarnas och lokalsamhällets röst för att kunna medverka till att besluten i EU också verkligen fångar de olikheter och den mångfald som är Europas signum och som EU måste väga in i alla sina beslut.

Europaforum Norra Sverige vill bidra med våra erfarenheter utan att på något sätt göra anspråk på att fånga alla aspekter. Vår utgångspunkt är vår regionala vardag.

Europaforum Norra Sverige vill värna en gemensam öppen Europeisk Union

EU är en unik samverkan för att i Europa skapa den fred, frihet och välförstånd som allt för ofta tas för given. Demokratins fundament är på många håll satt under press. Det är ett gemensamt politiskt ansvar att mitt i allt inte tappa fokus på grunden, på varför EU en gång skapades. Det gäller för alla politiska nivåer och företrädare att vårda vårt gemensamma bygge. Europaforum Norra Sverige vill bidra till det och önskar förstås att Sverige och andra länder och regioner också gör det utifrån sina utgångspunkter.

Europaforum Norra Sverige delar den analys av Europas utmaningar som Vitboken för fram. I vår konkreta vardag finns många av de ödesfrågor som lyfts. Stora delar av norra Sverige har en oroande demografisk utveckling med kompetensbrist och vikande skattekraft. Det kan i nuläget endast kompenseras av invandring. Norra Sverige har tagit ett ansvar för Europas

migration ställt mot folkmängd och administrativ kapacitet, med behov av åtgärder för att nu integrera den nya befolkningen för att kunna komma i arbete. Norra Sverige har en stor välfärdssektor men också globalt konkurrensutsatt och konjunkturkänslig råvarubaserad ekonomi, med behov av influenser, kunskaper och kompetenser utifrån. Europaforum Norra Sverige noterar också hur klimatet förändras i en därtill sårbar arktisk kontext med behov av internationell samverkan.

Norra Sveriges utmaning är att med liten hemmamarknad och få människor över en väldig geografi i EU:s ytterkant skapa innovation, välstånd och välfärd. Avstånden och demografin tvingar fram behov av att tänka nytt med nya sätt att arbeta. Nackdelar kan göras till möjligheter, inklusive att ny miljövänlig teknik och smarta lösningar också är en grund för nya affärsmöjligheter högre upp i värdekedjorna. För regioner med en liten hemmamarknad gäller det att hitta de nischer där företagen kan vara konkurrenskraftiga för att dra nytta av den globala marknaden.

Regionerna levererar förutsatt att de också ges anpassat stöd i samspel på alla nivåer

Europaforum Norra Sverige delar därmed i mycket budskapen i reflektionspappret om globalisering, inklusive att ekonomisk omställning sker lokalt där näringsliv och medborgare möts, med behov av riktade åtgärder för regionala och lokala investeringsbehov, kompetensbrister och hämmande regelverk. Till det kommer nya framväxande centrum även utanför stora befolkningscentrum, såsom i det europeiska Arktis, vilka också behöver tas in i EU:s samlade analyser.

Det är av vikt att poängtera att den relativa framgången för de nordligaste regionerna i EU möjliggjorts genom offentliga interventioner, i brist på tillräckliga egna resurser och kapital. Även om regionen som sådan tillför Sverige och hela Europa stora viktiga värden såsom råvaror och energi. EU:s stöd har varit ovärderligt för att vända utvecklingen. Fokus från EU på innovation och utveckling kopplat till en europeisk agenda, i kombination med specifika undantag i statsstödsregler, har varit avgörande för att bygga regional kapacitet och växla upp EU:s regionalstöd så att våra regioner nu ligger i topp i många avseenden.

Den sjunde sammanhållningsrapporten visar detta väldigt tydligt i de regionala jämförelsedata som redovisas. En fördjupad analys av det hade kunnat ytterligare bidra till frågan om EU:s roll, men också faktiska möjligheter för att skapa utveckling i EU:s alla hörn. Den OECD-studie som regionerna i Europaforum Norra Sverige genomfört tillsammans med de finska och norska regioner som ingår i nätverket för Northern Sparsely Populated Areas, NSPA, om utvecklingsmöjligheter för de 14 berörda regionerna, tillsammans med den Regional Outlook rapport som OECD publicerade 2016, visar att tillväxt också sker utanför storstäderna. Det finns inte en enhetlig landsbygdsmiljö, lika lite som det finns en enhetlig urban miljö. En djupare analys av kopplingarna mellan täta och glesa miljöer behövs för att på allvar ta sig an frågan om ett hållbart sammanhållet tillväxtskapande EU.

OECD pekar för sin del på olika typer av landsbygd med olika behov anpassade strategier; landsbygd runt städerna, jordbrukslandsbygd respektive mer avlägsen glesbefolkad landsbygd, dit NSPA och OECD:s studie för NSPA hör. OECD lyfter i sin NSPA-rapport särskilt behoven av externt stöd för att bygga väl fungerande infrastruktur, inklusive bredbandsnät för att nå marknaderna och ligga i framkant inom utvecklingen av e-samhället, samt därtill smart

specialisering, som både nödvändigt och särskilt lämpat för glesbefolkade regioners förmåga att skapa tillväxt.

Europeiska mervärden är det som levererar hållbar global utveckling för EU i hela EU

Europaforum Norra Sverige ser i våra regioner EU-programmens konkreta betydelse. Norra Sverige har sårbara ekonomier som medelvärden och europeiska snitt aldrig kan fånga. Länderna med sina huvudstadsregioner i spetsen närmar sig varandra ekonomiskt samtidigt som andra regioner alltmer tycks dras isär med risk för en ökande social oro. Europaforum Norra Sverige delar vikten av att i EU ha redskap för sammanhållning genom att kunna lyfta de fattigaste regionerna, men att det samtidigt finns stora behov av att bland alla Europeiska regioner bygga konkurrenskraft och motstånd mot ekonomiska chocker. Europa ligger sammantaget efter globalt vad gäller exempelvis innovationsförmåga. Att ta sig an det med möjlighet för regioner att dra med varandra och lära av varandra är att bygga verkligt europeiskt mervärde, som det finns relevanta resonemang om särskilt i budgetreflektionspappret.

Europaforum Norra Sverige är medvetet om att EU:s budget kommer att minska och ser alla de utmaningar EU har att hantera, såsom säkerhetspolitik, forskning, infrastruktur, klimat, energiomställning, sysselsättning och migration. Men inget sker i ett vacuum. Det är lokalt och regionalt det ytterst måste hanteras för att finna sina lösningar och få genomslag. För det krävs kompetensutveckling och att bygga lokal kapacitet för hållbar regional utveckling av såväl stad och land som ekosystemet dem emellan. I det ingår fokus på social sammanhållning och integration med förmåga att utifrån smart specialisering sammanföra forskning och entreprenörskap till utvecklade/nya idéer, metoder och produkter. Därtill att kunna göra det över landsgränserna mellan människor, akademi och företag för ökad samlad kraft i EU, inklusive mer jordnära förtroendeskapande utbyte och utvecklingsarbete med tredje land, såsom exempelvis Norge och Ryssland.

Utvecklingsarbetet för att skapa socialt hållbar tillväxt i hela Europa kan aldrig styras eller beslutas från ett håll i en stöpt form, men det kan ges stöd och medel samt verktyg från EU. Europaforum Norra Sverige stödjer därmed resonemangen i reflektionspappret om en social dimension för EU och att det inte finns en "one-size-fits-all" för regional utveckling, men väl gemensamma utmaningar som behöver hanteras tillsammans, med EU som katalysator. Den pågående processen om att utveckla ett arktiskt forum som EU driver i nära samspel med våra regioner är ett bra och konkret exempel att lyfta fram på en strukturerad samhandling i en given unik regional kontext, för den framtida utformningen av EU.

Regionerna är på alla vis en given del av en Europeisk Agenda för framtiden

Att sträva mot att förtydliga ansvarsfördelningen mellan olika nivåer och institutioner, vem som gör vad inom vilket område, för att stärka flernivåstyret i EU är välkommet. Europaforum Norra Sverige förordar ett partnerskap mellan EU, länderna och regionerna. Länderna kan givetvis inom sig ha olika modeller, och respektive nivåns ansvar kan variera från politikområde till politikområde. I det ingår också ett behov av att städa upp i EU:s olika policyinitiativ och stödinstrument. Ett sätt att stärka EU:s förmåga att uppnå resultat är en från EU samlad ordning av stödinstrument fördelad till den regionala nivån med syfte att skapa utveckling där den ska ske, i lokalsamhället, med samverkan mellan olika aktörer och över gränserna.

Att till det upprätthålla och rentav stärka en gemensam europeisk agenda som också regionerna kan ansluta sig till är Europaforum Norra Sverige positivt till. Europa 2020 har fördelen av att den ger en gemensam begreppsapparat för tillväxtarbetet i hela EU med särskilt kravet på smart regional specialisering. Grundpelarna smart, hållbar och inkluderande tillväxt bär ännu och regioner behöver arbeta långsiktigt för att kunna nå ut med sådana strategier. Det spelar också roll för att se hur de egna ansträngningarna med stöd av EU:s instrument hänger samman med överordnade mål och tillhörande styrmodeller.

Den så kallade europeiska planeringsterminen för att i länderna hålla en sund ekonomi med nödvändigt tillväxtarbete kan kopplas tydligare till de regionala fonderna och programmen, med möjlighet att över tid kunna anpassa prioriteringarna i dem, givet att uppföljningen och rekommendationerna bygger på det som regionalt går att styra över. Till det kan läggas möjliga färre mer övergripande policyverktyg för en tydligare inriktning. För regionerna kan det handla om sådant som en Innovations- och Tillväxtunion med fokus på smart specialiseringsstrategier och strukturomvandling, en Energi- och Klimatunion med fokus på lösningar inom grön cirkulär hållbar ekonomi samt en Kompetens- och Sysselsättningsunion med fokus på anställningsbarhet och inkluderande samhällen.

Inte mer eller mindre EU, utan ett EU som flätar samman med omsorg om varandra

Europaforum Norra Sverige delar inte uppfattningen att fastna i de scenarier som Vitboken tar upp som de enda möjliga vägarna framåt för EU. De är förenklingar för att bidra till en förutsättningslös diskussion. Det vore också olyckligt om EU dras isär i olika takt, eftersom det i längden innebär ett allt mer ojämnt EU utan gemensam kraft och förmåga. Snarare än att överväga huruvida vi vill ha mer eller mindre av EU, så bör vi resonera kring varje politikområde och hur ansvarsfördelningen inom dem ska se ut mellan de olika nivåerna. Brexit-förhandlingarna gör det påtagligt hur sammanflätade EU-länderna är idag.

I det sammanhanget vill Europaforum Norra Sverige betona vikten av att vårda den inre marknaden. Den inre marknaden är inte något slags "minimi-EU". Den är tvärtom kärnan för EU genom att tvinninga samman länder och folk och skapa företagande och välbefinnande. Det är därmed också den som i mycket driver behoven av gemensamma regleringar och standarder för att inte riskera en tävling mot botten avseende löner, arbetsvillkor, skatter, miljökrav, kvalitet på varor och tjänster, samt konsumentskydd i EU. Det kan finnas behov av anpassningar i en föränderlig tid, men det är också den gemensamma marknaden som ger global konkurrenskraft och möjligheter för EU att sätta internationella standarder och press på dem som inte följer spelreglerna.

Som alla marknader finns det dock marknadsmisslyckanden och behov av uppmärksamhet på att alla delar av EU har tillgång till och kan dra nytta av den på jämbördiga villkor. För regioner med långa avstånd och liten egen kapitalmarknad finns exempelvis behov av lättnader i statsstödsregler och en regionalpolitik som stärker innovationsförmågan och konkurrenskraften, för att inte hamna på efterkälken. Det kräver noggranna analyser och anpassade åtgärder, som också OECD:s studier av NSPA och Sverige, samt Regional Outlook påpekar.

Europaforum Norra Sverige vill med detta bidra till diskussionen om EU:s framtida vägval, med tydligt fokus på den lokala och regionala vardag som är alltings början och slut, även för EU.

Europaforum Norra Sverige vill:

- Välkomna en diskussion om regionernas roll i framtidens EU.
- Värna ett demokratiskt, öppet och sammanhållet EU.
- Förtydliga ansvarsfördelning och samspel mellan olika nivåer i EU:s olika politikområden.
- Påpeka regionernas roll som EU:s länk till lokalsamhällena och deras mångfald.
- Samspela med olika nivåer för att ta tillvara tillväxtpotentialen i hela EU.
- Stödja EU-kommissionens resonemang om att det är lokalt EU:s politik får genomslag.
- Bidra med värden, kompetens och vardagsnära arbete för en hållbar global utveckling.
- Kopplas samman med en gemensam europeisk agenda för att bidra till hela EU.
- Peka på vikten av att regionalt i EU skapa tillväxt, klimatomställning och sammanhållning.
- Se fortsatta men färre och enklare EU-stöd i partnerskap med regionerna för mer effekt.
- Anpassa EU:s politik och verktyg för att hantera olika lokala och regionala förutsättningar.
- Betona vikten av att i hela EU och alla regioner bidra till innovation och konkurrenskraft.
- Särskilt poängtera behovet av anpassad politik för möjlig tillväxt i icke-urbana områden.
- Lyfta fram särskilt avlägsna och sårbara regioners behov av stöd för konkurrenskraft i EU.
- Visa på hur EU är en motor för samverkan och tillväxtförmågan i det nordligaste Europa.
- Framhäva det europeiska mervärdet i regional utveckling i samverkan över landsgränserna.

**Antaget vid Europaforum Norra Sveriges utökade rapportörmöte,
Stockholm, 10 november 2017**

Erik Bergkvist (S) ordförande Europaforum Norra Sverige, Region Västerbotten

Anders Josefsson (M) vice ordförande EFNS, Norrbottens Kommuner

Maria Stenberg (S) Region Norrbotten

Erik Lövgren (S), Landstinget Västernorrland

Ewa-May Karlsson (C) Region Västerbotten

Harriet Classon (S) Region Västerbotten

Robert Uitto (S) Region Jämtland Härjedalen

Gunnar Hjelm (M) Region Jämtland Härjedalen

Thomas Andersson (C) Region Jämtland Härjedalen

Helena Öhlund (S) Norrbottens Kommuner

Peder Björk (S) Kommunförbundet Västernorrland

Anders Gäfvert (M) Kommunförbundet Västernorrland